

מסורת הש"ס

(א) [נ"ל דלמך] ור"ף
 ור"ש ל"ג א"ר זרע,
 (ג) [נ"ע מוס' גיטין לט. ד"ה
 הא מני מוס' חולין ט. ד"ה
 מלל], (א) שנת כס;
 (ד) [נ"ע מוס' יומא ט. ד"ה
 שמי' מוס' שבת ט. ד"ה
 השתא], (ס) [נ"על מו:;
 (י) [ד"ה והוא וכו']

תורה אור השלם

1. לקט מפרשה וקד
 וקראת שדי יעזוב:
 איוב י ד

מוסף רש"י

מרעוה חסד. מועד חסד,
 ואע"ג דלא תכיר מועד
 ממילא ממנו, שכל ימיה
 שאלה מ"ס משמשת
 נטילה היא כמו וקח
 מידם, אכלו גוים מאלו
 (שבת סג.).

תוספות ר"ד

היתומים הלכך אוחן
 הירושין שירושין כחובתה
 חיבים בקבורתה: א"ר
 זירא אמר שמואל מציאת
 אלמנה לעצמה פי' אע"פ
 שהיתומים זנין אותה
 טעמא מאי אמרי רבנן
 מציאת האשה לבעלה
 משום איבה פי' ולא
 משום מונוות שחנקו
 מונוותיה תחת כנפי' הכא
 תהוי לה איבה פי' מה
 חוששת האלמנה ומסתם
 בע"כ יזנו אותה בהנאי
 ב"ד: אריכ"ה כל מלאכות
 שהאשה עושה לבעלה
 אלמנה עושה לירושין
 תפלה ממונית הכוס והצעת
 המטה והרחצת כנפי' פי'
 שדברים אלו מביאים
 לידי חיבה והרגל דבר
 ומכאן מוכח שהאלמנה
 חייבת להניק את בנה
 כמו שעושה בחיי בעלה:
 אריכ"ה כל מלאכות
 שהעבד עושה לרבו
 תלמיד עושה לרבו חן
 מהתרת לו מנעל והנעיל
 לו מנעל פי' שהוראה
 אומר עבד כנעני הוא:
 א"ר ל"א אלא במקום
 שאין מכירין אותו אבל
 במקום ש מכירין אותו ל"ל
 בה: אמר רבי חייה בר
 אבא אמר ר' יוחנן כל
 המונע תלמידו מלשמשו
 כאילו מונע ממנו חסד
 שנאמר למס מרעוה חסד:
 א"ר אלמנה שתפסה
 מטלטלין למונוותיה מה
 שתפסה תפסה א"ר ולי"א
 אלא למוניו אבל לכתובה
 מפקינן חמקין לה כב"ר
 מ"ש לכתובה דממקרקעי
 ולא ממטלטלי מונוי נמי
 ממקרקעי ולא מטלטלי
 אלא מאי דתפסה תפסה
 א"ר ר"נ לרבינא הכי
 אמרי' משמ' דרבא כותיך
 פי' האי תפיסה מחיים
 הוא דאי לאחר מיתה
 עסקי' היכי אבד כב"ר
 דאפי' לכתובה מה דתפס
 תפס אטו ל"ל ה"ל כר"ע
 מחבירו ולעיל בהכתוב
 אפילוהי באי מילתא ר"ט
 ור"ע בתפיסה דל"א
 דל"ט מהני ור"ע לא

אלמנה ניונות פרק אחד עשר כתובות

אי אמרם בשלמא הנינונס סנן. וסתם לן תנא כלנשי יהודה: שפיר.
 איכא לזקמין להא דשמואל בשאינה ניונות: אלא אי אמרם ניונות
 סנן. וסתם לן כלנשי גליל וליכא אלמנה שאינה ניונות אמאי מציאתה
 לעצמה: ניווה. יורשים כבעל: סויהו לכו איכא. דעל כרחם וזיס

תא שמע (א) אמר רבי זירא (ב) אמר שמואל
 "מציאת אלמנה לעצמה אי אמרת בשלמא
 הנינונס תנן שפיר אלא אי אמרת ניונות תנן
 ניהוו כבעל מה בעל מציאת אשה לבעלה
 הכא נמי מציאת אשה ליורשים לעולם אימא
 לך ניונות תנן טעמא מאי אמור רבנן מציאת
 אשה לבעלה דלא תיהוי לה איבה הני תיהוי
 להו איבה אמר רבי יוסי בר חנינא ככל
 מלאכות שהאשה עושה לבעלה אלמנה
 עושה ליורשים חוץ ממוניות הכוס והצעת
 המטה והרחצת פניו ידיו ורגליו אמר רבי
 יהושע בן לוי יכל מלאכות שהעבד עושה
 לרבו תלמיד עושה לרבו חוץ מהתרת (לו)
 מנעל אמר רבא ולי אמרן אלא במקום
 שאין מכירין אותו אבל במקום שמכירין
 אותו לית לן בה אמר רב אשי ר"ב במקום שאין
 מכירין אותו נמי לא אמרן אלא דלא מנח
 תפלין אבל מנח תפלין ל"ל בה אמר ר' חייא
 בר אבא אמר רבי יוחנן וכל המונע תלמידו
 מלשמשו כאילו מונע ממנו חסד שנא' (למס
 מרעוה חסד) רב נחמן בר יצחק אומר ואף
 פורק ממנו יראת שמים שנאמר (יוראת שדי
 יעזוב אמר רבי אלעזר "אלמנה שתפסה
 מטלטלין במונוותיה מה שתפסה תפסה
 תניא נמי הכי אלמנה שתפסה מטלטלין
 במונוותיה מה שתפסה תפסה וכן כי אתא רב דימי אמר מעשה בכלתו
 של ר' שבתי שתפסה דסקיא מלאה מעות ולא היה כח ביד חכמים להוציא
 מידה אמר רבינא ולא אמרן אלא למונוי אבל לכתובה מפקינן מינה
 מתקיף לה מר בר רב אשי מ"ש לכתובה דממקרקעי ולא ממטלטלי מונוות
 נמי ממקרקעי ולא ממטלטלי "אלא למונוי מאי דתפסה תפסה הכי נמי
 לכתובה אמר ליה רב יצחק בר נפתלי לרבינא הכי אמרינן משמיה דרבא
 כוותיך אמר ר' יוחנן משמיה דרבי יוסי בן זימרא "אלמנה ששהתה שתיים
 ושלש שנים ולא תבעה מונוות איכדה מונוות "השתא שתיים איכדה
 שלש מיבעיא לא קשיא "כאן בעניה כאן בעשירה "אי נמי כאן בפרוצה
 כאן בצנועה אמר רבא "לא אמרן אלא למפרע אבל להבא יש לה בעי
 ר' יוחנן יתומים אומרים נתננו והיא אומרת לא נטלתי על מי להביא ראיה
 נכסי

במונוותיה מה שתפסה תפסה וכן כי אתא רב דימי אמר מעשה בכלתו
 של ר' שבתי שתפסה דסקיא מלאה מעות ולא היה כח ביד חכמים להוציא
 מידה אמר רבינא ולא אמרן אלא למונוי אבל לכתובה מפקינן מינה
 מתקיף לה מר בר רב אשי מ"ש לכתובה דממקרקעי ולא ממטלטלי מונוות
 נמי ממקרקעי ולא ממטלטלי "אלא למונוי מאי דתפסה תפסה הכי נמי
 לכתובה אמר ליה רב יצחק בר נפתלי לרבינא הכי אמרינן משמיה דרבא
 כוותיך אמר ר' יוחנן משמיה דרבי יוסי בן זימרא "אלמנה ששהתה שתיים
 ושלש שנים ולא תבעה מונוות איכדה מונוות "השתא שתיים איכדה
 שלש מיבעיא לא קשיא "כאן בעניה כאן בעשירה "אי נמי כאן בפרוצה
 כאן בצנועה אמר רבא "לא אמרן אלא למפרע אבל להבא יש לה בעי
 ר' יוחנן יתומים אומרים נתננו והיא אומרת לא נטלתי על מי להביא ראיה
 נכסי

וי"ל משום דמוני לא טרפה ממשעבדי אבל כתובה טרפה ממשעבדי וא"ת אלא מעתה תועיל תפיסת הלוקח שאלו באחריות נמי באחריות וצא בעל חוב וטרפה עם השבח קשה שיעיל צו תפיסה בשלמא ממלוה ע"פ לא קשיא
 דאע"ג דלא טריף ממשעבדי לא מהני תפיסה משום דיכול לתבוע הלואתו מחיים אבל מלוקח קשה דלא טריף ממשעבדי גס לא היה יכול
 לתבוע מחיים ונראה לי דדוקא מונוי דלא גציא ממשעבדי והוי נמי תנאי צ"ד אלמנה רבנן טפי להוסיף בה תפיסה והודה רבי וא"ת כמאן
 אי כרבי צלא תפיסה נמי דהא אמר צפרק נערה (לעיל נא) אחד נכסים שיש להן אחריות ואחד נכסים שאין להן אחריות מונויאלן למנוי האשה
 והצנות ואי כר' שמעון צן אלעזר כי תפסה מאי הוי הא אמר נכסים שאין להם אחריות מונויאלן לצנים מן הצנות ואומר רבי דלעולם כר"ש
 צן אלעזר דדוקא לצנים מן הצנות מונויאלן אבל מן האשה לא והא דקא מותבי מר בר רב אשי מאי שאל לכתובה כו' וצעי למימר מאי
 דתפסה תפסה לאו משום דהכי קצירא ליה דהא ארצרי עקינא לא פליג דלמך אין תפיסה מועלת לאחר מיתה אלא הכי קאמר מאי
 דתפסה תפסה כלומר צרייתא דקמני דמועיל תפיסה למנוות לאחר מיתה על כרחך כר' טרפון דמאי דתפסה תפסה ואס כן לרבי טרפון
 צתובה נמי מאי דתפסה תפסה ור"ח והלכות גדולות פירשו דכחכא מייירי תפיסה מחיים ודוקא למוני מהניא אבל לכתובה לא
 משום דלא נתנה כתובה לגבות מחיים ופסק גדולות כרציונא וקשה שפיר פסק בתשובה הגאונים צבולי הש"ס הלכתא כמר
 בר רב אשי צר מנייך שצוה ואודיתא וסם העורן ור"ח פסקו כמר בר רב אשי צר מנייך שצוה וימורי וכתב וסמקן כלו הפך
 לצן טעור הוא אף על פי שכתב הריצין שראה בתשובה הגאונים לית הלכתא כמר בר רב אשי אלא צמיפך שצוה ואודיתא דומה
 הוא שה"ג עמנו תופסות כאותם שפסקו לית הלכתא כמר בר רב אשי שצוה ואודיתא וז"ל דמר בר רב אשי דקאמר הכא אינו אלא
 מתקפסא בעלמא ולא דס"ל הכי ור"ח פסק כמר בר רב אשי והרבה הארכתי צו לעיל צרים הכותב (דף פד: וס"א) מ"ר:

יתומים אמרו נתננו. אומר רבי דמייירי צמונוות שעברו דמוכח מילתא טפי משום דשתקה עד השתא דיתמי קושטא קאמרי אכל צמונוות
 להבא ודאי על היתומין להציא ראייה דהא רבי יוחנן הוא דלמך צפ"ק דצ"מ (דף ח. וס) הטוען אחר מעשה צ"ד לא אמר
 כלום ואפילו למאן דלית ליה דר' יוחנן הכא מודה דלא מהימני לומר פרעמי דאי מהימני מה הועילו חכמים בתקנתם שתקנו לה מונוות
 כל שעה ויאמרו פרעמי מידי דהוא אכתובה במקום שאין כותבין דכ"ע מודו דלא מני אמר פרעמי מהאי טעמא דפרשית. מ"ר:

אלמנה ניונות פרק אחד עשר כתובות צו.

תא שמע דאמר ר' זירא אמר שמואל אלמנה מציאתה לעצמה אי
 אמרת בשלמא הנינונס תנן שפיר. קאמר שמואל מציאתה
 לעצמה אפי' צעשה שהיא ניונית הואיל והן יכולין לסלקה לא הוו
 כבעל אע"ג דמעשה ידיה שלהן אלא אי אמרת ניונות תנן וכלנשי
 גליל אכל כלנשי יהודה מעשה ידיה

לעצמה א"כ הא דקאמר שמואל
 אלמנה מציאתה לעצמה על כרחך
 כלנשי גליל הוא דליצטרך ליה
 לאשמועינן דלאנשי יהודה לאשמועינן
 מעשה ידיה לעצמה וכו' מציאתה
 וכיון דלאנשי גליל קאמר אמאי
 מציאתה לעצמה והא לדידהו הוי
 דהא אינהו כבעל ולא קגי דלא יהבי
 לה ואומר רבנו תס דאלמנה דקאמר
 שמואל קאי אמתני' ולא משום דכללא
 הכי לא פשיט שפיר דהנינונס תנן
 כמו שהוכחתי דעל כרחך אליצא
 דאנשי יהודה קאמר שמואל ודוקא
 מציאתה אכל מעשה ידיה ליתומים
 אלא כי היכי דלא תקשי דשמואל
 אדשמואל דאיהו קצירא ליה כלנשי
 גליל לעיל (ד' נה.) ומה שפירש השו"ת
 אי אמרת בשלמא הנינונס תנן שפיר
 דמוקמינן מילתא דשמואל בשאינה
 ניונות קשה דאי בשאינה ניונות
 פשיטא ועוד לימנא מעשה ידיה
 לעצמה וכל שכן מציאתה דהויא
 כהעדה שעל ידי הדחק כדאמרין
 לעיל צרים מציאת האשה (דף סו.
 וס) ועוד דמי דאי תנן הנינונס
 מוקמינן למילתיה דשמואל בשאינה
 ניונות כגון שנתנה לה היורשים כתובה
 הכי נמי אי תנן ניונות וכלנשי גליל
 מצינו למימר דמילתיה דשמואל מייירי
 צאותה שצוה כתובה צ"ד או
 מכרה שאינה ניונות שצוה מציאתה
 לעצמה אפי' כלנשי גליל. מ"ר:
אבל מנח תפליין לית צן בה.
 אע"ג דצלאהי האשה

שנתארמלה (לעיל כה:) תניא או שהניח
 תפליין צפני רבו לא יאל לחירות מ"מ
 אינו רגיל להניח כל שעה. מ"ר:
אלמנה שתפסה מטלטלין
 במונוותיה מה שתפסה
 כו'. פי' הריצין דמייירי צתפסה
 לאחר מיתת הבעל וא"ת מאי שאל
 דלמונוי מהניא תפיסה טפי מכתובה
 שאלהי שאלהי הלווק שאל באחריות ונמלח שדה
 דאע"ג דלא טריף ממשעבדי לא מהני תפיסה משום דיכול לתבוע הלואתו מחיים אבל מלוקח קשה דלא טריף ממשעבדי גס לא היה יכול
 לתבוע מחיים ונראה לי דדוקא מונוי דלא גציא ממשעבדי והוי נמי תנאי צ"ד אלמנה רבנן טפי להוסיף בה תפיסה והודה רבי וא"ת כמאן
 אי כרבי צלא תפיסה נמי דהא אמר צפרק נערה (לעיל נא) אחד נכסים שיש להן אחריות ואחד נכסים שאין להן אחריות מונויאלן למנוי האשה
 והצנות ואי כר' שמעון צן אלעזר כי תפסה מאי הוי הא אמר נכסים שאין להם אחריות מונויאלן לצנים מן הצנות ואומר רבי דלעולם כר"ש
 צן אלעזר דדוקא לצנים מן הצנות מונויאלן אבל מן האשה לא והא דקא מותבי מר בר רב אשי מאי שאל לכתובה כו' וצעי למימר מאי
 דתפסה תפסה לאו משום דהכי קצירא ליה דהא ארצרי עקינא לא פליג דלמך אין תפיסה מועלת לאחר מיתה אלא הכי קאמר מאי
 דתפסה תפסה כלומר צרייתא דקמני דמועיל תפיסה למנוות לאחר מיתה על כרחך כר' טרפון דמאי דתפסה תפסה ואס כן לרבי טרפון
 צתובה נמי מאי דתפסה תפסה ור"ח והלכות גדולות פירשו דכחכא מייירי תפיסה מחיים ודוקא למוני מהניא אבל לכתובה לא
 משום דלא נתנה כתובה לגבות מחיים ופסק גדולות כרציונא וקשה שפיר פסק בתשובה הגאונים צבולי הש"ס הלכתא כמר
 בר רב אשי צר מנייך שצוה ואודיתא וסם העורן ור"ח פסקו כמר בר רב אשי צר מנייך שצוה וימורי וכתב וסמקן כלו הפך
 לצן טעור הוא אף על פי שכתב הריצין שראה בתשובה הגאונים לית הלכתא כמר בר רב אשי אלא צמיפך שצוה ואודיתא דומה
 הוא שה"ג עמנו תופסות כאותם שפסקו לית הלכתא כמר בר רב אשי שצוה ואודיתא וז"ל דמר בר רב אשי דקאמר הכא אינו אלא
 מתקפסא בעלמא ולא דס"ל הכי ור"ח פסק כמר בר רב אשי והרבה הארכתי צו לעיל צרים הכותב (דף פד: וס"א) מ"ר:

יתומים אמרו נתננו. אומר רבי דמייירי צמונוות שעברו דמוכח מילתא טפי משום דשתקה עד השתא דיתמי קושטא קאמרי אכל צמונוות
 להבא ודאי על היתומין להציא ראייה דהא רבי יוחנן הוא דלמך צפ"ק דצ"מ (דף ח. וס) הטוען אחר מעשה צ"ד לא אמר
 כלום ואפילו למאן דלית ליה דר' יוחנן הכא מודה דלא מהימני לומר פרעמי דאי מהימני מה הועילו חכמים בתקנתם שתקנו לה מונוות
 כל שעה ויאמרו פרעמי מידי דהוא אכתובה במקום שאין כותבין דכ"ע מודו דלא מני אמר פרעמי מהאי טעמא דפרשית. מ"ר:
 נכסי

עין משפט
 נר מצוה

ה א מ"י פ"ח מהל'
 אשיות הל' ח סמג
 עשין ממו לאזין פא טוש"ע
 אה"ע ס"י לה סעף ד:
 ו ב מ"י סה הל' ז טוש"ע
 שס סעף ג:
 ז א ד ג ה מ"י פ"ה מהל'
 ת"ת הל' ח טוש"ע י"ד
 ס"י רמז סעף טו:
 ח א ד מ"י שס טוש"ע שס
 סעף י:
 ט א מ"י פ"ח מהל'
 אשיות הל' י סמג
 לאזין פא טוש"ע אה"ע
 ס"י רמז סעף כ וכו':
 י ט מ"י סה הל':
 י"א י ב מ"י פ"ח מהל'
 כו טוש"ע שס סעף יד:
 י"ב ל טור אה"ע שס:
 י"ב מ מ"י שס סמג שס
 טוש"ע שס:

לעוי רש"י

טשינא"א [בישצ'א].
 ארנק, נתיקא מעור.

תוספות ר"ד

מהני ואפי' לר"ט נמי
 לא מהני אלא כ"ז שלא
 נכנסו לנשות הירושין
 אבל משכנסו לנשות
 הירושין תו לא מהני
 וק"ל בבבלי תלמודא
 הל' כמר בריא וק"ל
 ה"ל כר"ע מחבירו א"ר
 בהפסיה דמחיים איירין
 ורבא דאמר לכתובה לא
 מהני הוה סבר דר"ע אמר
 בין לאחר מיתה בין מחיים
 וההיא דאשכחין לקמן
 בההיא איתתא דתפסה
 כסא דכספא לכתובהה
 וכי דהדר ב' לבתר
 וק"ל שרמיה מר"י כדאמר'
 לעיל כ"פ הכותב א"ל
 קאקי חוררי דמשלח
 גלמא דאינשי הכי ארינ'
 והוא שתפס מחיים.
 והשתא דתקינ דמטלטלי
 דיתמי משעבדי לכתובה
 בין תפסה בין לא תפסה
 גובה בין לכתובה בין
 למונוות: ארי"י משום
 ריב"ז אלמנה ששהתה
 ב' ג' שנים ולא תפסה
 מונוותיה אבדה מונוותיה
 פי' דאמרין מחלתן ואם
 עכשיו תובעת מתחרטת
 היא וכיון שכתב מחלתן
 אי' להתחרט ומתמה
 ב' אבדה ג' מיבעי'
 ל"ק כאן בעיני' כאן
 בעשירה כאן בצנועה
 כאן בפרוצה א"ר ל"א
 אלא למפרע אבל להבא
 ו"ל פי' השנים שעברו
 וכתב ולא מכאן ואילך
 ועכשיו שחובתה י"ל מכאן
 ואילך: בעי ר"י יתומים